

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

DELAVEC

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—, Za član ne izvod po 1.— Din.

Oglasi po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Telefon šte. 3478, Ček. račun 13.562.

SLOVENSKI JAVNOSTI / DELAVCI, KMETJE, INTELEKTUALCI!

Deset let je že preteklo, odkar je umrl Ivan Cankar, najčistejši kulturni bojevnik ponižanih in razžaljenih. Slovenska oficijelna javnost je šla precej površno mimo tega jubileja. Toda Ivan Cankar živi kljub temu v svojem delu naprej in tisti, ki ga čutijo in imajo voljo, da ga prav spoznavaajo, vedo ceniti vse, kar je ustvaril. S ponosom zapišemo, da prav slovenski delavec brani njegovo delo pred vsemi tistimi, ki ga hočejo lepo vezanega spraviti v salonske biblioteke, da zapraši tam, da bi ne čutili več biča, s katerim je bičal po vseh, ki so izprieno seme malega naroda.

Ob desetletnici njegove smrti so se zbrali v Ljubljani delegati »Svobode« in Strokovne komisije ter drugih delavskih organizacij, da sklenejo nove načrte za bodočnost. Iz njih srede, iz proletarskega srca je vzknila želja ustanoviti družbo, ki bo izdajala

delavcu delavske knjige

v katerih bo načrtana podoba proletarca, njegovo težko življenje in borba za boljšo bodočnost. Da bo v kratko odmerjenem prostem času imel vsaj enega, sicer skromnega, a dobrega prijatelja: knjigo. — Kako bi mogel slovenski delavec ob tem načrtu pozabiti na Ivana Cankarja,

ustvaritelju prve slovenske proletarske knjige

o pravico iskajočem hlapcu Jerneju? . . . Ustanovil je Cankarjevo družbo — to se pravi

knjižnico hlapca Jerneja

Po vseh vaseh in revirjih, tovarnah in rudnikih, po bednih kočah slovenske zemlje in preko mej tja do Westfalije, Francoske, Italijanske, preko oceana do Amerike, povsod, kjer dela, trpi in se bori slovenski proletarec, naj vsakogar pogumno vzdrami h kulturnemu delu beseda Ivana Cankarja, zapisana v Beli krizantemi:

»Prijatelj, globlje pogledj! Ali ne vidiš, odkod te nove sile? Življenje se drami v nižavah, ki so spale. Oči se odpirajo, iščejo moči, roke se iztegajo, iščejo ciljev. Kaj za to, če prihaja pomlad v viharju in povodnji. Iz te črne naplavine bo vzknila bujna rast! Njih misel je bila prava: ne bele krizanteme na ogoljen frak — rdeč nagelj na kamižolo . . .«

Ali ni to večno živa beseda zavednega slovenskega proletarca, ki misli sredi težkega dela za vsakdanji kruh še na rdeči nagelj na kamižoli — na kulturo, na delavsko lepo knjigo?

Zato pa Ti, ki omahuješ v življenski borbi, ki pozabljaš nase in na svoje sodruge, ki poln dvomov sprejemaš vsake nove načrte zavednih delavcev, dvigni sklonjeni, obupani tilnik, ozri se na grob sredi ljubljanskega polja, prisluhni utripom svojega srca in slišal boš glas, ki je močnejši kot grob, močnejši kot smrt in dvom:

»Trdna je moja vera, da napoči zarja tistega dne, ko naša kultura ne bo več krizantema siromakova, temveč bogastvo bogatega. Že slutim zarjo tistega dne, sluti jo vse moje najgloblje in najčistejše hrepenenje. Ne, ne hrepenenje samo! Moje delo je slutnja zarje, vsaka moja beseda in vse moje življenje. Že slišim dleto, ki kleše granitni temelj novi zgradbi . . .« (Bela krizantema.)

Cankarjeva družba bo k tej zgradbi vsako leto prispevala

za dvajsetdinarsko članarino štiri knjige:

1. Delavski koledar. 2. Znanstveno knjigo. 3. Dve leposlovni socijalni povesti, od katerih bo ena prevod iz svetovne literature, druga slovensko originalno delo. Tako se bo vsak član poleg znanstvene knjige še seznanil z deli svetovnih socijalnih pisateljev, kakor z originalnimi deli novejšje slovenske literature. Cankarjeva družba bo tako

matica nove slovenske kulture

in dolžnost vsakogar je, da s svojim pristopom in z nabiranjem članov podpre njeno akcijo, ker bo tako sograditelj nove kulture.

Delo Cankarjeve družbe je usmerjeno v daljnjo bodočnost, za katero hoče delati na kulturnem polju, kot enem izmed najvažnejših poprišč človekovega udejstvovanja. Lepo delavsko knjigo v delavske domove — to se pravi podpreti proletarsko življenje, vžgati večno luč v siromašnih bajtah, v vseh domovih ponižanih in razžaljenih, delati in boriti se za čas, za katerega je delal, trpel in se boril Ivan Cankar trdno verujoč v uspeh naše borbe, ko je zapisal besede:

»Ali ura pride nekoč, ko bo odprl srca topel pomladanski veter, ko si bodo obrazi enaki v veselju, ne v bridkosti, ko se bodo ljudje pozdravljali s cvetjem in z glorio ovenčani . . .«

Delavci! Kmetje! Intelektualci! Cankarjeva družba je sklenila, da razširi lepo knjigo med ljudstvo. Zato vsi, ki Vam kulturno delo ni prazna beseda, temveč važen del človekovega ustvarjanja, podpirajte in širite Cankarjevo družbo, nabirajte člane, da stvorimo v borbi za lepšo bodočnost mogočno kulturno armado slovenskega ljudstva, na čigar bojevnem praporu je zapisano ime Ivana Cankarja . . .

Za leto 1930. izide do letošnjega božiča pestro urejen Delavski koledar s številnimi slikami; Beerova: Zgodovina socijalnih bojev 1. zv.; krasna ilustrirana povest iz nove ruske literature »Edeninštirideseti«, delo ruskega pisatelja Lavrenjeva, v katerem nam popisuje mlado delavko, ki se bori med razredno zavednostjo in ljubeznijo, dokler končno ne zmaga v njej — zavednost delavskega borca. Naslov slovenskega dela bomo javili kasneje.

Vsi na delo za Cankarjevo družbo!

Kako zbiram nove člane za Cankarjevo družbo?

Namen Cankarjeve družbe

V slovenskem jeziku je le malo knjig, primerljivih za delavca. Slovensko delavstvo ima mnogo manj literature kot n. pr. srbsko, čeprav so naše organizacije številčno večje in solidnejše. Slovenski književni trg so doslej zalagale le meščanske in verske družbe. V kolikor so obstojala delavska založništva, niso mogla izdajati mnogo knjig, ker ni bila razprodaja teh knjig med delavstvom organizirana.

»Cankarjeva družba« — ustanovljena po samih delavskih organizacijah: po kulturni zvezi »Svoboda« in Strokovni komisiji, vrhovni inštanci strokovnih organizacij — naslanja svoje delo na vse obstoječe delavske organizacije. S sodelovanjem vseh somišljenikov bo »Cankarjeva družba« lahko postala vzorna delavska založba, ki bo mogla uspešno tekmovali z drugimi družbami.

Poceni knjige za ljudstvo

Vsako leto bo izdala za svoje člane štiri lepe knjige: delavski koledar, dve socialni povesti in eno poučno-znanstveno delo. Razen teh knjig bo izdajala tudi druge publikacije, ki bodo za člane seveda cenejše kakor za nečlane.

Vsakdo bo lahko za letno

20 (dvajset) Din

prejel o božiču štiri lepe knjige, za katere bi dal sicer najmanj 100 Din.

Oseba, ki plača 500 Din **ustanovnine**, ali društvo, ki plača 1000 Din **ustanovnine**, bo prejemal do smrti letno štiri knjige, druge pa po znatno znižani ceni. Vsa društva (podružnice) in posamezniki, ki zmorejo, naj v svojem lastnem interesu plačajo **ustanovnino!**

Za zbiranje članov smo izdali posebne

bloke

En blok je za deset članov. Na levo stran (na pobotnico) napiši natančen naslov člana in pri plačilu prečrtaj ono, kar ne velja: če je dotičnik plačal le članarino za l. 1929., prečrtaj ustanovnino in obratno, da vemo, kdo je reden član in kdo je ustanovnik. Desno stran (izkaznico) prav tako vse izpolni in mu izpolnjeno izkaznico izroči, ker ta izkaznica služi vsakemu kot potrdilo, da je res poravnal članarino.

Blok nosi vedno s seboj in ko srečaš znanca kjerkoli, ga vpiši za člana. Ko pridobiš 10 članov, vrni blok nam obenem z denarjem! Vsakdo lahko

nabere najmanj 10 članov, ker menda ni pismenega človeka, ki bi ne maral za nizko ceno 20 dinarjev štiri lepe knjige na leto. Vsakega povabite, brez ozira na njegovo prepričanje! Nabiralcem članov nudimo 10% popusta. Kdor zbere 10 članov, lahko torej prejme knjige zastonj.

Najkasneje do 1. junija t. l. moramo zbrati najmanj

3000 članov!

Kajti potem moramo dati knjige v tisk, da bodo do božiča (ako ne prej) izšle. Knjige bomo izdali le za one, ki do 1. junija poravnajo članarino. Nihče naj se torej ne obotavlja. Naj ima kdorkoli še tako malo dohodkov, 20 Din lahko utрпи za štiri lepe knjige.

Torej na delo!

Vsak član kulturne ali strokovne organizacije mora zbrati najmanj 10 članov za »Cankarjevo družbo«!

S tem bomo izvršili največje kulturno delo in najbolj dvignili moralni vpliv delavskega gibanja v javnosti.

S tem bomo pokazali tudi, kaj smo in kaj premoremo.

Naj živi »Cankarjeva družba« in raste!

Odbor.

„Cankarjeva družba“ ustanovljena.

V petek, 1. marca, se je vršil ustanovni občni zbor »Cankarjeve družbe« ob lepi udeležbi zastopnikov kulturnih, strokovnih in gospodarskih delavskih organizacij.

Občni zbor je z zadovoljstvom sprejel na znanje poročilo pripravljalnega odbora, ki je od dne potrditve pravil pa do ustanovnega občnega zbora zbral že 300 rednih članov in 22 ustanovnikov »Cankarjeve družbe«. Pravila, predložena po pripravljalnem odboru in odobrena po velikem županstvu, je občni zbor brez debate soglasno sprejel na znanje. Letna članarina znaša po sklepu občnega zbora Din 20.—, za kar dobi vsak član štiri lepe knjige do božiča. Ustanovnina za privatnike znaša Din 500.—, za društva Din 1000.—. Ustanovniki prejmejo redne publikacije družbe do smrti.

K 3. točki dnevnega reda je bilo soglasno izvoljeno načelstvo in nadzorstvo, ki se je na svoji 1. seji takoj po obnem zboru konstituiralo sledeče: Vuk Ivan, predsednik, Oslak Josip, I. podpredsednik, Mlinar Ivan, II. podpredsednik, Rado Čelešnik, blagajnik, Štukelj Ciril, tajnik, Bratko Kreft, gospodar, Rakovec Kristina, Tine Korimšek (Trbovlje), Kuhar Lovro (Guštanj) in Kobler, odborniki; predsednik nadzorstva.

dr. Jelene Celestin, člana nadzorstva; Tone Seliskar in Cvetko Kristan. V odboru so tako zastopane vse glavne delavske zveze, industrijski centri Slovenije, delavci in intelektualci. Občni zbor je sprejel na znanje predlog s. Krefta, da izda »Cankarjeva družba« za l. 1929 najpoznejše do letošnjega božiča sledeče knjige: **Delavski koledar** v velikem formatu in s pestro vsebino ter z mnogimi slikami; Borisa Lavrenjeva ilustrirano revolucionarno-pustolovno povest »Eno inštrideseti«, Beerovo poljudno zgodovino socializma in socialnih bojov od starega veka dalje in eno slovensko originalno socialno povest. Končno so delavci iz tovarn poročali, da je splošno navdušenje za to družbo in so nasvetovali odboru, da pridno in dobro dela, da izvede vse sklepe občnega zbora in tako izpolni vse nade, ki jih ima delavstvo v »Cankarjevo družbo«.

Odbor je na svoji prvi seji sklenil vse podrobno o nabiranju članov. Podružnice in posamezni sodrugi bodo dobili tozadevne okrožnice. V našem listu priobčujemo tudi lep manifest »Cankarjeve družbe« na delavce, kmete in intelektualce, ter navodilo za nabiranje članov.

Naj procvita!

Razširjenje zakona o zaščiti države.

Zakon je raztegnjen na več novih, zlasti tiskovnih deliktov.

Na predlog predsednika ministrskega sveta in ministra notranjih del je kralj podpisal zakon o izpremembi in izpopolnitvi zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi od 6. jan. 1929, ki se glasi:

I.

Po čl. 2. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi od 6. jan. 1929 pridejo kot členi 3., 4., 5. in 6. te določbe:

Čl. 3. Kdor s pisanjem, tiskanjem, objavljanjem ali razpečevanjem knjig, novin, lepakov, objav ali slik na kak drug način vrši propagando ali stremi za tem, da se ustvari prepričanje ali razpoloženje pri drugih, da bi se nekateri deli kraljevine SHS oddvojili iz celote kot samostojna država, ali da bi se spojili s kako drugo državo, ali da bi se izpremenila sedanja državna ureditev ali da se izpremeni politični ali socialni red v državi, — se kaznuje s težko ječo do petih let, v kolikor tako dejanje ne spada pod točko 1. čl. 1. tega zakona.

Čl. 4. Kdor s pisanjem, tiskanjem, razpečevanjem spisov ali slik vobče ali drugače iznaša ali prenaša lažnive trditve v namenu, da izpostavlja zasmehu ali preziranju državne ustanove, zakone, uredbe ali kake oblasti ali politični ali socialni red v državi ali kdor na omenjeni način kaj iznaša ali razširja v namenu, da povzroči nerazpoloženje proti državnim ustanovam, zakonom, uredbam ali naredbam oblasti ali proti političnemu ali socialnemu redu v državi — se kaznuje z zaporom do enega leta ali globo do 20.000 Din.

Čl. 5. Kdor s tiskom ali na kak drug način draži k razdorom med plemeni in družabnimi razredi ali kdor na isti način izziva razpoloženje za plemensko razdvojenost ali plemenski razdor, se kaznuje z zaporom do enega leta ali globo do 10.000 Din.

Čl. 6. Kdor na način, omenjen v čl. 5., vrši propagando ali ustvarja razpoloženje, da se državne ali samoupravne oblasti ovirajo v izvrševanju njihovih nalog ali sploh v njihovem delovanju, se kaznuje z zaporom do 6 mesecev ali globo do 6000 Din.

II.

Odstavek 3. sedanjega čl. 4 se izpremeni in se glasi: Kdor postane ali ostane član takega društva ali take politične stranke ali ga podpira ali kdor tiska ali drugače kaj stori, kar kaže nepriznanje naredb oblasti, izdanih po 1. odstavku tega člena, se kaznuje z zaporom do 6 mesecev in globo do 6000 dinarjev.

III.

Sedanji členi 3. do 21 postanejo členi 7 do 25.

IV.

Za postopanje o kaznivih dejanjih iz novega člena 3. je pristojno državno sodišče za zaščito države, za dejanja iz novih členov 4., 5. in 6. pa pristojna redna sodišča.

V.

Ta zakon stopi v veljavo in dobi obvezno moč, ko bo objavljen v »Službenih Novinah«.

Kedaj se lahko delavskega zaupnika odpusti in kdo?

Dosedaj so bila raznovrstna mnenja, kedaj in ob kakšni priliki lahko delodajalec izvoljenega delavskega zaupnika odpusti. Nič pa ni bilo določenega, tako določenega namreč, da bi se lahko delavski zaupnik in strokovna organizacija, ki mu je hrb-

tišče, zanesla. Moral je vedno gledati na moč svoje strokovne organizacije in če je bila ta močna, je lahko zastopal interese delavcev bolj odločno in s tem tudi uspešno; če pa je bila slaba ta organizacija, ali če je sploh ni bilo, je moral biti ponižen,

ali pa sploh ni mogel uveljavljati svojih dolžnosti kot delavski zaupnik.

Sedaj pa je z razsodbo sodišča vsaj nekaj utrjeno, namreč **kedaj** je odpust zaupnika veljaven.

Okrajno sodišče v Prevaljah je v procesu mežskih zaupnikov proti Svinčenemu rudniku v Mežici razsodilo, da je odpust delavskega zaupnika, ako je kot zaupnik kršil svoje dolžnosti, **mogoč le potem Inšpekcije dela**. Drugače je odpust neveljaven in če podjetje kljub temu to stori, mora plačati, dokler ne dobi druge zaposlitve, vse njegove dosedanje prejemke.

Tu priobčujemo del te razsodbe, kjer smo podčrtali važnejše stavke, da bo lahko vsak videl, kako razlaga sodišče dolžnost in odgovornost delavskega zaupnika ter je ta razlaga važnega načelnega pomena za zaščito zaupnikov.

Rudar Leopold Ozimic v Mežici je bil zaposlen pri The Central European Mines Limited (svinčeni rudnik) v Mežici ter bil od delavstva izvoljen kot zaupnik v smislu zakona o zaščiti delavcev. Rudnik mu je koncem novembra 1926 odpovedal službo ter mu izplačal zaslužek za 14 dni, to je za čas od 1. do 15. dec. 1926. Zakaj ga je odpustil od dela, rudnik ni navedel ter je samo zatrjeval, da mu odpove v smislu § 17. službenega reda, do katere odpovedi je opravičen. To je nesporno, če gre samo za slučaj delovnega razmerja. **Ozimic je bil v času odpovedi zaupnik delavcev. Kot tak je bil zaščiten v smislu § 119 zakona o zaščiti delavcev.** Že naslov tega zakona pove njegov namen. Zakonodajalec je hotel s tem zakonom očividno zaščititi delavca pred močnejšimi delodajalci in je v ta namen vpeljal posebne zaupnike, kateri naj zastopajo koristi delavcev napram delodajalcem, kar se vsak delavec ali še upal ni ali pa ni znal dovolj zaščititi svoje pravice. Zakon določa dolžnosti in pravice takih zaupnikov. Ker pa je bilo pričakovati, da se bodejo delodajalci obrnili proti takim zaupnikom, jih je moral zakon posebej zaščititi, da morejo uspešno delovati v korist delavcev. Ta zaščita pa obstoja ravno v predpisih § 119 navedenega zakona, kateri določa, da se take zaupnike ne sme dopuščati ali preganjati zaradi pravičnega izvrševanja njih dolžnosti, ker bi drugače ta ustanova bila popolnoma iluzorična. Noben zaupnik bi se ne hotel potegovati za pravice drugih delavcev, če bi se ga smelo, kakor druge delavce, odslavljati brez vsakega vzroka, tem manj, ker je njegovo delo brezplačno. Na drugi strani pa zakonodajalec tudi ni hotel, da

bi tak zaupnik delal kar bi hotel, ne da bi ga smel delodajalec odslavit, ter je določil gotove slučaje, v katerih se sme tak zaupnik odstraniti iz podjetja. Taki vzroki so navedeni v § 112 zakona o zaščiti delavcev oziroma v §§ 202 in 203 rudarskega zakona z dne 23. V. 1854, števil. 146. drž. zak. **Le če predleži tak vzrok, sme delodajalec odpustiti tudi delavskega zaupnika (§ 112.).**

O vprašanju, ali je nastala težka kršitev dolžnosti ali prekoračitev področja, odloči na zahtevo lastnika podjetja ali dveh tretjin zaposlenih delavcev dotičnega podjetja inšpekcija dela. (112 d.) Po tem predpisu mora pristojna oblast najprej ugotoviti, če je podan vzrok za odpust, naka se šele zaupnika odslavi. Zaupnik, če se hoče pred neopravičenim odpustom braniti, mora vedeti, zakaj je bil odpuščen. Le če se more proti nezakonitemu odpustu braniti, je zadostno zaščiten kot zaupnik. Vse bi mu nič ne koristilo, če bi delodajalec pri odpustu kratkoma izjavil, da ima vzrok za odpust, a bi zaupniku tega vzroka ne navedel. Zato je dolžnost in logična posledica zaščite zaupnikov, da jim delodajalec ali že direktno pove vzrok odpusta ali vsaj poskrbi, da zaupniki vsaj indirektno zvedo, zakaj so bili odpuščeni, da morejo pravice iskati pri pristojnih oblastih. Najmanj to sme zaupnik zahtevati, če se ga odpusti, dokler je še zaupnik.

Rudnik takega vzroka priznava ni navedel, nasprotno je celo trdil, da je k odpustu upravičen brez vsakega vzroka. Tega niti ni hotel povedati, ko je deputacija naravnost zahtevala navedbo vzroka. Molčal je tudi med celo tožbo, katero je Ozimic naperil proti rudniku radi izpraznitve stanovanj (C 26/27 C 24/27). **Odpust Ozmice dne 29. nov. 1926 brez navedbe vzroka je bil potem takem neupravičen in nedopusten in zadenejo rudnik vse posledice tega odpusta.**

Po spisih rudarskih oblasti je dokazano, da se je Ozimic radi odpusta zatekel na te oblasti in zahteval pomoč. Rudarsko glavarstvo v Celju se je nato obrnilo na rudnik in zahtevalo, da navede vzroke odpusta, kar je rudnik končno tudi storil in navedel v dopisu z dne 30. VIII. 1927, zakaj je Ozimicu odpovedal službo, **kateri vzrok je rudarska oblast smatrala za zadosten za odpust tožnika, katero raziranje je delila tudi višja instanca in to naznanila v odloku z dne 17. okt. 1927 krajevemu odboru II. skupine rudarske zadruge v Mežici.** Ozimic navaja, da je šele od te zvedel za vzrok svoje odslovitve sre-

di meseca oktobra 1927. Da bi Ozmica za ta vzrok zvedel že prej, rudnik sam ne trdi. Šele v tem času je Ozmica zvedel vzrok, katerega bi moral zvedeti na dan odpusta. In to je zagrešil rudnik, kateri mu je ta vzrok zamolčal. Do tega časa je rudnik odgovoren Ozmicu za vse posledice, katere izvirajo iz neopravičenega odpusta iz naslova krivde.

Nesporo je, da je bil Ozmica meseca decembra 1926 ponovno izvoljen za zaupnika za prihodnje leto. Popolnoma postransko je, kaj je rudnik javil glede te izvolitve oblasti. Merodajna je ponovna izvolitev, katero se mora smatrati za veljavno, ker je bil Ozmica brez navedbe vzroka, torej nedopustno odslovljen. Ozmica pristojajo vse pravice zaupnika do konca volitvene perioda ali vsaj do upravičene odslovitve.

Kakor navedeno, je Ozmica zvedel za vzrok svoje odslovitve 15. okt. 1927. Da je za to prej zvedel, bi bila stvar rudnika, da to dokaže. Če je bil ta vzrok odpusta dovolj tehten, se mora smatrati, da je rudnik s tem dnevom (torej še-le s 15. okt. 1927) bil opravičen Ozmica odstraniti iz podjetja. Ne more se pa pritrditi trditvi rudnika, da je ugotovitev upravičenosti samo deklarativna in da vpliva vzrok od dneva, ko je nastal. Razlogi, da temu ni tako, so že zgoraj navedeni.

Rudnik je rudarski oblasti kot vzrok odpovedi končno navedel članek, kateri je izšel v »Narodnem Dnevniku« V Ljubljani in katerega je Ozmica podpisal in dal objaviti v listu. Odločilno za predmetni spor je samo, če članek vsebuje take trditve, vsled katerih bi bil rudnik v smislu zgoraj navedenih določil zakona opravičen Ozmica odsloviti. Kako ga je odslovil, je postransko. Dejstvo je, da Ozmica od 15. dec. 1926 ni dobival več plače in ni smel več hoditi na delo. Po vsebini članka se mora pritrditi rudniku, da je imel zadostni vzrok odpovedati tožniku službo, oziroma ga celo brez odpovedi odsloviti.

Torej sodišče razlaga, da odpust zaupnika, ker podjetnik ni povedal vzroka odpusta, ni veljaven. Zaupnik je več, kakor navadni delavec. Navadnemu delavcu se lahko za 14 dni

odpove služba brez vzroka. Zaupniku se pa to brez vzroka ne more. In vzrok odpovedi in odpoved samo mora podjetje izposlovati od Inspekcije dela oziroma od rudarske oblasti. Ker zgodi se lahko, da je vzrok tak, ki ga podjetje sicer smatra za važnega, — saj kapitalist ne more trpeti, da bi veljal delavec kot človek — a v resnici je samo vršenje zaupniških dolžnosti. To mora presoditi Inspekcija dela in dati dovoljenje za odpust.

Zato je v slučaju Ozmica sodišče razsodilo, da njegov odpust 29. nov. 1926 do 15. okt. 1927, ker ni vedel za vzrok odpusta, ni bil veljaven, ter je bila njegova ponovna izvolitev v decembru 1926 — čeravno že ni smel več delati v rudniku — celo veljavna in pravomočna.

Sodišče je zato obsodilo, da mora za ta čas nepravomočnega odpusta zaupniku Ozmicu plačati na zaslužku 13.640,92 Din, nabaviti mu 3,4 m³ drv in 16.682 premoaga ali plačati mesto obojega znesek 1242,50 Din in 1/4 na 7633 Din odmerjenih pravnih stroškov v 14 dneh v izogib izvršbe.

Kar je Ozmica zahteval več, je pa sodišče zavrnilo, da ni upravičen. Namreč od dne 15. okt. 1927, ko mu je postal znan vzrok odpusta, ki ga je kot zadostni vzrok potrdila rudarska oblast, je bil v resnici odpučen. To je bila namreč zadeva članka v »Narodnem Dnevniku«, kjer je napadel rudnik radi zidanja šole v Mežici. Sodišče pravi, da je odločilno za predmetni spor samo to, če članek vsebuje take trditve, vsled katerih bi bil rudnik v smislu vsled zgoraj navedenih določil zakona upravičen Ozmica odsloviti. Sodišče je to našlo in zato je razsodilo, da ta zadeva ni več zadeva delavskega zaupnika v rudniku in da ni bil odpučen pri tem kot delavski zaupnik radi vršitve zaupniških dolžnosti, nego kot vsak drug delavec, ki ga podjetje ima pravico odpustiti kadar hoče in tudi brez vzroka.

Iz tega je torej razvidno točno, kedaj se lahko delavskega zaupnika odpusti in pod kakšnimi okolnostmi. S tem je tudi dano sedaj nekaj konkretnega in trdnega ter se bodo vedeli delavski zaupniki ravhati.

vi: Lepa beseda lepo mesto najde« in dejal: Dovolite da ga ob današnji priliki obrnem in rečem: »Lepo mesto najde lepo besedo«. Da lepo mesto je Ljubljana, na lepem mestu stoji palača Delavske zbornice in v lepem krasnem lokalu smo praznovali slovesno otvoritev palače Delavske zbornice, ob kateri priliki smo slišali res lepe besede.

Ko sem se potem vozil zopet nazaj v dnevno naročje gorja in borbe za biti in ne biti, v svoj delavni kraj, so mi neprestano rojile po glavi besede raznih govornikov, lepe besede, predvsem pa tako lepo povedano in lepo slovensko izgovorjeno osobito ono, kar je govoril zastopnik ITO. Nisem se mogel ubraniti, da ne bi vedno iznova v duši priznal: res lepo je povedal in kako premišljeno zbrano. Med drugim je tudi rekel: Mnogo je odvisno tudi od tega, kako se prednaša vse težnje in zahteve itd. v tem smislu, ker mnogo zavisi od tega itd.

Ko sem vse to prebavljal, sem se zatopil v spominih na vse neštete dogodke srečanja raznih zastopnikov večjega podjetja, v katerem sem kot obratni zaupnik deloval v nešteti intervencijah in sporih in stopili so mi živi spomini pred oči, kolikokrat sem se tresel po vsem životu vsled tega, ker se me je brutalno nahlulilo z raznovrstnimi surovimi izrazi in odrekalo uspehe za najprimitivnejše zadeve posameznih delavcev kakor posameznih in skupnih vprašanj. Odklonilo se nas je, ni se nas sprejelo in zaslilo naših pritožb, ali pa se nam je reklo ob kaki večji priliki, če je bil kak drug naš zastopnik navzoč, od katerega so nas hoteli izolirati, navzoči smejo biti, nimajo pa nič za govoriti.

Ko sem enkrat omenil pravico enakopravnosti naše delavske organizacije z organizacijo industrijcev, mi je ta naš ugledni industrijalec dejal rabijatno: **Vaša organizacija mi drči po hrbtu, kaj mi mar Vaša organizacija.** Ob drugi priliki mi je nek njegov ravnatelj rekel, ko sem mu citiral zakon o zaščiti delavcev v neki zadevi: **jaz se poživžgam na zakon.** Ob vsaki priliki težjih in večjih sporov pa se mi je vedno dalo vedeti, da sem v službi podjetja, pljuvalo se mi je na kruh, da sem čutil, da poleg tega, da sem krvavo delal za ta bori zaslužek, nesem vsled tega, ker sem zaupnik, še opljuvanega družini domov in čutil sem, da se mi pljuje v želodec. Ob vsem tem pa sem spoznal, da so vse šikane pri delu izvor vsega tega, te šikane so bile vse po tem, v kakršnem sporu je slučajno delavstvo bilo; ker sem bil pa nevlonljiv zastopnik delavskih pravic, sem že drugi dan čutil od šefa posledice pri delu.

In vse to se vrsti še vedno naprej že skozi daljšo dobo let, toda ni me zlomilo. Kolikokrat sem zatajil pred delavstvom razne take surovosti s svojimi sokolegi, kolikokrat smo morali vsled razburjenja na obeh straneh med podjetjem in delavstvom sami sebi bičati živce in vztrajati pri razumu hladni. **Ob vsem tem pa se je še dogodilo, da so nas na eni strani zmerjali delavci, njihove žene so nas pa po cesti zmerjale in nam ponujale otroke, češ, kaj čemo s tem, kar ste dosegli, tu imate otroke in redite jih. Nam so jih ponujale, nam, ki so nam samim otroci gladovali doma. Ko pa se je peljal gospod tovarnar po cesti mimo njih, pa se mu je vse odkrivalo in ga pozdravljalo, nas pa so bolj radikalni še po časopisih obirali in nam še ti vsi skupaj pljuvali v želodec s podjetnikom vred, kj se nam je smejal na cesti, če smo ga srečali.**

Vse to smo prenašali in še prenašamo obratni in delavski zaupniki, vse iz globokega prepričanja kot proletarci, prežeti marksističnega nauka in pravilno pojmujoči besede največjega filozofa človeštva: »Oče odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.«

Bili so časi, krič gnusa in obupa nad vsem tem; knjiga ali časopis, ki je razlagal boj med delom in kapitalom, je bil v takih časih edin tolažnik. Razum je zmagal in tako so bili isto tudi lepi, toda tihi trenutki zaščena in veselja.

Pregrenki so spomini vsega tega zla, ki smo ga zaupniki prestali že in ga še bomo in ko mi je vse to med vožnjo iz Ljubljane nazaj stopilo v duši živo pred oči, sem, nevede kje da sem, zakričal kakor ranjena zver in se zavedel šele, ko me je preplašen star mož v kupeju vprašal, kaj mi je. Vljudno sem se mu opravičil, da imam krče v srcu...

Vlak pa je drdral naprej v temno noč, toda zaman, kakor bi se vse zaklelo v meni ta večer; vstajali so spomini eden za drugim in naenkrat sem bil zopet tam, primerjal lepe besede zastopnika industrijcev in doživljajev. Najbolj pa mi ostane v spominu dogodek onega nesrečnega čevljarja, ki je delal v tovarni in je vzel majhen kos malovrednega usnja, katerega mu je vratar potegnil izpod suknjice, ker ga je neki drugi delavec naznanil. Takoj je bil revež odpuščen.

Drugi dan pa se je oglašil pri meni kot zaupniku. Jecljal je, imel je hibo, s težavo, da je vse teklo po njem. Povedal mi je vse odkritosrčno, kaj se je zgodilo. Nazadnje se je pa strašno spačil in pričel jokati, toda ni mogel jokati kot jokajo drugi, ker je imel hibo. Dolgo je trajalo, predno mi je vse povedal. Slab zaslužek, da, doma imam pa ženo na porodu, enega otroka pa na smrtni postelji, nimam pa niti enega kilograma koruzne moke doma, stanujem pa v podrti hiši, povsod sili mraz v luknjo. Ugotovili smo zaupniki, da je vse to res, kar je navedel; za sebe je torej vzel majhen kos usnja, da si kot čevljar popravi čevlje, da ne bo prste kazal v hudem zimskem času.

Šel sem, s težkim srcem sem šel posredovat, ker je težko zagovarjati takega, ki je nekaj ukradel, toda šel sem, razsodil sem, da bi bil jaz v njegovih razmerah in dani priliki tudi ukradel in tako vsak, samo za svojo potrebo, ker je vprašanje, če je bilo to ukradeni...

Ko sem podjetniku vse to navedel, mu naslikal obupni položaj tega nesrečnega in ga rotil, naj vzame obzir na njegovega umirajočega otroka in na njegovo ženo na porodu, je ostal neizprosni in trd ter segel v listnico in mi pomolil stotak, naj ga dam nesrečnemu. V delo nazaj pa ga ne sprejemem, je dejal; sklenili smo in tako ostane radi drugih za vzgled in tudi drugo delo mu ne dam, kradel je...

Odklonil sem denar v svoji krvavi nagoti in mu rekel: Prosim, če mu že toraj samo to miloščino daste, dajte to v kuverto, sicer ne sprejemem, ker zdelo se mi je, da si zamažem prste s tem stotakom, ako golega primem. Ves krvav se mi je videl z mrtvaškimi očmi. Napravil je to, gledal me zvedavo, ga dal v kuverto in mi ga izročil. Odšel sem brez uspeha.

Spodaj pa me je na vsem telesu se tresoč čakal oni nesrečni čevljar pred pisarno. Dal sem mu kuverto s stotakom v roke in mu pokimal z glavo, da ni nič; nisem mogel govoriti, še jecljati ne, kot on...

Odprl je kuverto, začel ga je zopet lomiti jok; naslonjen na zid ni mogel verjeti, spačil se je v krčevitem joku, ni čutil mraza in ni hotel domov; jaz pa sem bežal od njega, nekaj se je pojlo v meni, nekaj strašnega se je pojavljalo v meni, moral sem bežati...

Potom organizacije smo mu potem pomagali tudi še strašna zima in še težja preizkušnja je bila to za njega. O ti nesrečni čevljar, koliko noči nisem zaspal radi tebe, ker te nisem mogel rešiti...

Pa kakor iz groba mi vstajajo vsi in še hujši slučaji. Tedaj pa se je le ustavil vlak. Predno pa sem izstopil sem v mislih še zaključil, da lepa beseda lepo mesto najde, gospodje, toda psovki, ki smo jih bili v strašni meri ravno slovenski vojaki deležni v bivši Avstriji, ni bilo konca ne kraja, dokler ni bilo konca in kraja avstrijskega militarizma in tako sem prepričan, da ne bode konca vsega omenjenega tudi napram delavcem poprej s strani podjetnikov, dokler se ne uresniči Marxova ekonomska teorija, da kapitalizem sočasno z ustvarjanjem samega sebe ustvarja tudi svo-

Lepa beseda lepo mesto najde.

(Dopis.)

Prisostvoval sem otvoritvi Delavske zbornice v Ljubljani dne 17. febr. t. l. kot obratni zaupnik in slišal zastopnika industrijcev ter mo-

ram reči, da je ta gospod vaje in učen izgovarjati lepe besede.

Gospod dr. Windišer je med drugim citiral slovenski pregovor, ki pra-

Tone Cufar:

Francetovo spoznanje.*)

Staremu Francetu se je godilo približno tako, kakor vsem njegovim sotrpinom. Zjutraj je hodil v tovarno, zvečer se vračal iz nje in to dan za dnem, leto za letom. V enakomerno vsakdanjost je bilo vrženo njegovo življenje, tovarniška sirena ga je vabila in podila, stroji so mu prirejali koncerte, vročina ga je sušila, mraz mu pa hladil jezo, ki se ga je oprijemala v težkih urah. France je poznal obširno tovarno do zadnjega kottička, tekoma dolgih let je moral opraviti nešteto del in ob vsem tem ga je zalotila starost, osivel je in občutil, da mu zmanjkuje telesne sile.

Vedno težavneje je zmagoval, kar so zahtevali od njega, toda moral je vztrajati, kajti brez dela bi poginil v cestnem jarku. Se tako je komaj shajal z bomo plačo. Navadil se je na skromnost, navadil na slab kruh in zakrpano obleko. Prav radi obleke mu pa zima ni prizanašala, vsakokrat mu je dala občutiti vso svojo oholost. Zeblo je starega Franceta, zeblo tako, da tudi kletev ni nič zalegla.

Ze delj časa je moral pomagati pri preureditvi ene izmed mnogih zgradb v tovarni; s sodelavci je dvigal in prenašal silne traverze. A tisti dan, ko se je mudilo najbolj, ko se je čulo priganjanje od vseh strani, tisti dan je bilo vražje mraz. Težko so vzdrževali zimsko nadlogo, težko nosili traverze. Ko so pekoče jutranje ure prešle, je prineslo od neke obratnega predstojnika in vsi so bili o njem ene misli. Natančno so vedeli, da je noč prekrokal in bo zdaj vpil nad ljudmi, zahteval nemogoče stvari ter stresal svojo nadutost vsepovsod.

Niso se motili. Predstojnik se je lotil zdaj tega, zdaj onega, seve, tudi na Franceta mimogrede ni pozabil, čeprav je bil star in ga je zeblo. Med mraz se je pomešal snežni metej in France je komaj slišal predstojnikove psovke, a so ga vseeno zbolele. Večkrat se še zmenil ni za hrulje-

nje, ta dan mu je pa postalo bridko v srcu. Nad njim, ki je celo življenje delal za tovarno, ji puščal žulje in leta, se vpije takrat, ko trpi s poslednjo močjo v hudem dnevu. Toda premagati je moral bridkost, poprijeti za grobo železo, a tedaj se je zgodilo, česar se je sam najbolj prestrašil. Ledeno je bilo, France ni bil več mladeniško kreten, predstojnik je vpil, pa je padel France, a železo nanj — — — Udarci je začutil, slabost ga je obšla in onesvestil se je...

Nesreča. Malenkost prav za prav. V knjige zapišejo, da delavca s to in to številko ne bo na šilt, pa je glavno opravljeno. Traverze pridejo prav tako na svoje mesto. Le ta sitnost je bila, da so Franceta morali pobirati, ga oživljati ter spraviti v bolnico. Tu je France šele k sebi prišel in uvidel, da je težko ranjen na več mestih. Hude bolečine je imel, ječal je in tiho klet, a več dni ni niti malo odleglo. To so bile neznozne ure in strahotno razvlečene, neprespane noči. A je naposled le prišlo olajšanje in Francetu je bilo že mogoče pogledati okrog sebe. Videl je, da so tudi drugi ranjeni v sobi, morda celo nesrečnejši od njega. V nekem kotu je mladega jetičnika dušilo, na bližnji postelji je drhtel fant s potriganimi prsti, poleg njega je strelmel v strop mož z nevarnimi opeklinami. Sploh je bil povsod kdo, ranjen ali pa resno bolan. Le lažji nezgodniki niso vsi ležali.

Neko noč France spet ni spal in prvič se je zgodilo, da so njegove okorne misli poromale od dnevnih stvari k globljim rečem. Do te noči je živel v večnih brigah, katere mu je zadajalo tesno življenje, a to ležanje v bolnici ga je od njih odtrgalo. V osamelosti se je spomnil bolj živo marsičesa, na kar je preje pomislil mimogrede. To, da so mu v vojni ubili vse tri sinove, ga je znova potrljo in ujezilo. Tiho, dobrodušno misel je posvetil dragemu spominu pokojne žene, a ko si je stavil vprašanje glede samega sebe, si ni vedel odgovora. Od vsega truda so mu ostale samo bolečine, za zadnje dni se mu je pa obetala zgolj beda onemoglega starčka. Solze so Francetu pripolzele iz oči, zahteval je v spoznanju, da mu je bilo življenje ukradeni. Jasno je občutil, da to ni prav, da je to zelo, zelo krivično...

* Citajte članek »Milijoni brez bodočnosti« v zadnji številki »Delavca«. Op. ur.

jega pogrebca, proletarijat, ki bode odpravil kapitalizem in s tem samega sebe in našle se bodo lepe besede v lepem mestu, ki bodo postala tudi dejanja . . .

Op. uredništva: Sodrugi, sodružice! Čitajte in se zamislite! Spomnite se, da je Marx zaklical pred 81 leti: »Proletarci vseh dežel, združite se! Proletarci, kjer je vaše mesto?«

Boj za osemurnik.

Anketa o delovnem času in o zapiranju in odpiranju obratov v Zagrebu. — Iz življenja je odstraniti razredni boj. — Delavci, ki imajo velike družine, hočejo delati več kot osem ur. — Začetek velike revizije delavskega vprašanja.

Dne 1. marca 1929 se je vršila v Delav. zbornici predkonferenca delavskih delegatov, na kateri smo se posvetovali, kakšno stališče naj na enketi zavzamemo. Vsi smo čutili, da bo naše stališče na enketi zelo težko. To predvsem zato, ker se je posrečilo ustvariti z nedokumentiranimi izjavami in trditvami naših poslodavskih krogov, na katere meročajnim krogom nismo mogli dovoljno odgovoriti, psihozo, ki misli, da naše gospodarstvo ne napreduje in da so razlogi za to predvsem v naši socialni politiki, ne pa, v kolikor gornja trditev sploh drži, v slabem vodstvu ter slabi organizaciji našega dela in pa v tem, da se naše pokrajine v mnogih primerih na uprav kolonijalen način izkoriščajo. Zato smo mislili, da bo najvažnejše, da se osvetli na enketi temeljito predvsem ta napačna predpostavka, iz katere izvira stremjenje po tej reformi in po drugih reformah na socialno-političnem polju, ki se še napovedujejo. Naša delegacija je zbrala v to svrhu obširno statistično gradivo, ki jasno dokazuje, da se trdi od strani takozvanih gospodarskih krogov mnogo, kar se mora izkazati pri podrobni analizi za popolnoma neresnično. V ostalem smo sklenili, da počakamo, kakšno stališče zavzamejo poslodavski delegati, da posežemo nato z dvema govornikoma v načelno debato, v specialno debato pa z enim glavnim govornikom, medtem ko lahko sežejo v debato o posameznih vprašanih vsi, ki se hočejo dotakniti kakke podrobnosti.

Za glavna govornika v načelni debati sta bila določena ss. dr. Živko Topalović in Bogdan Krekić, za glavnega govornika v specialni debati pa s. Vladimir Pfeifer.

Zvečer smo čitali v zagrebških »Novosti« intervju gospoda ministra za socialno politiko dr. Mate Drinkovića, ki se glasi tako-le:

»Pri nas je bilo rešeno vprašanje o odpiranju in zapiranju obratov in delovnega časa obenem. To je bila napaka. Dalje je bila velika napaka v tem, da se pri tem ni napravila razlika med mestom in vasjo. Ta način je izzval nezadovoljstvo vseh delodajalcev, obrtnikov in maloprodajalcev in izzval tudi nezadovoljnost v vaseh. Na vasi trgovci ne sme po tej naredbi odpreti svoje trgovine pred osmo uro zjutraj, dočim gre ljudstvo skozi vas in v mesto že ob petih zjutraj. Ker je z naredbo o odpiranju in zapiranju trgovin združeno še vprašanje delovnega časa, je to izzvalo veliko nezadovoljnost pri obrtnikih. Po sedanjih naredbi obrtnik ne more delati kolikor hoče, ker mu oblasti z naredbo ukazujejo, da svojo delavnico ob določenem času zapira in odpira.

Pri nas je uveden po zakonu delovni čas 8 ur. Kdo ima od tega kako korist? Zakaj se preprečuje obrtniku, da dela iz kateregakoli vzroka po 15 in več ur, če hoče in čuti za to potrebo? Kdo ima od tega kako korist, da se prepoveduje trgovcu, da odpre svojo trgovino na vasi ob petih zjutraj, pa tudi v mestu, ko ljudje v tem času gredo že na delo in bi morala biti njegova trgovina odprta? Ta vprašanja se morajo urediti tako, da bodo po možnosti zadovoljni vsi, da se najde nekak kompromis, da bodo tako obrtniki, kakor trgovci, skratka tako delodajalci, kakor tudi delavci po možnosti zadovoljni. Da bi se dosegla čim idealnejša rešitev, sem sklenil, da naj se vrši ta anketa.

Na anketi se bodo zaslislala vsa mišljenja in potrudili se bomo, da najdemo zlato sredo, kompromis vseh potreb in interesov, da bi se ta naredba, ki bo imela moč zakona, izvedla na čim večje zadovoljstvo vseh. So delavci, ki hočejo delati več kot osem ur, toda ne iz kakih manj važnih razlogov, temveč zato, ker imajo velike družine, ki jih morajo prehraniti. Človek ima veliko družino in hoče zaslužiti, da bi se lažje preživljal. Washingtonska konvencija dopušča, da se dela tudi več kot osem ur, da pa se plača za to 25 odstotkov več od običajne meze. Naš zakon pa daje 50-odstotno doplačilo. Zato se poslodavci branijo nadurnega dela, od česar imajo tudi delavci škodo. O vsem tem bomo govorili na enketi v Zagrebu in se bo na podlagi vsega, kar se bo tam čulo in kar se bo predlagalo, našla nekaka sredina, da se naredba o de-

lovnem času in o delavnicah na podlagi kompromisa vseh obrazloženih stališč redigira.

Kakšno je stališče delavske delegacije do teh izvajanj gospoda ministra za socialno politiko, je razvidno iz spodaj navedenih izjav delavskega zastopnika s. Vladimira Pfeifera. Na vse delavske delegate je napravila objava tega intervjuja skrajno težek utis, ker je osvojil v njej gospod minister, še predno je zaslislal delavske delegacije v vseh bistvenih točkah v načelu ona stališča, ki so jih pri vseh prejšnjih enketah zastopale in branile poslodavske organizacije.

Drugi dan pri otvoritvi je g. minister v svojem uvodnem referatu ponovil že v intervjuju navedene misli in je k temu še dodal:

»Uredba o odpiranju in zapiranju obratov mora spraviti v sklad interese delovnega ljudstva z interesi naše države in našega narodnega gospodarstva. Želje delovnega ljudstva ne smejo biti nasprotne naši mladi industriji. Iz življenja je treba odstraniti razredni boj in uvesti nov sporazumen način urejevanja delovnih odnosov. Razmer v naši državi se ne sme primerjati z razmerami držav, ki so gospodarsko močnejše a nimajo takih uredb kakor mi. Ne smemo se ozirati na Ameriko in Anglijo. Tam napravi delavec v osmih urah toliko, kot naš delavec v 15 urah na dan. Če bomo imeli to dejstvo pred očmi, bomo našli ono ureditev delovnih odnosov, ki je v naših razmerah mogoča. V želji, da pride do takega sporazuma, je sklicalo ministristvo to anketo.«

Generalni tajnik Zbornice za trgovino in industrijo v Zagrebu je predložil, da se vzamejo kot podlaga za razpravo točke, ki so jih sprejele delodajalske organizacije na predkonferenci. V splošno debato je posegel kot prvi predsednik obrtne zbornice v Beogradu g. Stojanović. Ta je povdaril, da želijo gospodarski krogi, da se loči vprašanje osemurnika od vprašanja zapiranja in odpiranja trgovin. Dejal je, da pomeni neznosno omejevanje svobode, če delodajalec ne more delati kakor in kolikor hoče. Vsak se mora zavedati, da more dati narodno gospodarstvo le takrat delo in zaslužek, če se bo mnogo delalo in mnogo produciralo. Naše delavstvo se tega ne zaveda in često se mora trditi, da je pri delavcih več zavestne sabotaže kot zavestnega dela. Ako bi se delovni čas pri vseh obrtnih in industrijskih delavcih povprečno za dve uri podaljšal, bi pridobilo naše narodno gospodarstvo letno nad eno milijardo. Zato zahteva v imenu delodajalcev, naj se uvede za pomožno osebo efektivni 10-urni delavnik, izvzemši težko industrijo in težke kategorije dela. Poleg tega naj se razširijo odredbe o možnosti 12-urnega poslovanja obratov v Srbiji in Črni gori na celo državo.

Kot drugi govornik na splošni debati je razvijal centralni tajnik delavskih zbornic, dr. Živko Topalović, sledeče misli:

Nikakor ne gre, da bi se delali računski tako, kakor dela to g. Stojanović. On pravi: Če delavec dela 8 ur, zasluži tisočak, če bi delal 16 ur, bi zaslužil dva tisočaka, če bi delal 24 ur, bi zaslužil tri tisočake. Tak račun je nepravilen. V obzir je treba jemati tudi druge činitelje, kakor zdravje, tehniko, možnost zaposlitve, ki so mnogo važnejši, kakor enostavni delovni čas. Predvsem je treba vedeti, da je potreba, za katero dela naša obrt in industrija, stalno določena po odjemu na našem domačem trgu in po drugih možnostih plasiranja. Daljši delovni čas ne ustvarja enostavno večjih vrednot, temveč na eni strani strašno opustošenje na zdravju in življenjih, na drugi strani pa armado brezposelnih,

kar pomenja oboje strašno opasnost za državo in vse naše narodno gospodarstvo. Vidiki, iz katerih gleda na to vprašanje g. Stojanović, so vidiki, iz katerih gleda na tako vprašanje privatnik, ne pa vidiki, iz katerih bi morala gledati na ta vprašanja splošnost in državna celina. Ob onih širših vidikih se razblinjajo Stojanovićeve milijarde v nič. Če se hoče naše gospodarstvo splošno dvigniti, je treba začeti pri kmetijski produkciji. Ta se nahaja res v krizi, odnosno ne napreduje tako naglo, kakor bi z ozirom na porast našega prebivalstva morala. Ta kriza vleče za seboj tudi našo obrt in industrijo, ki se ne moreta razviti, ker jima nedostaja trga, potrošnje. Vsega tega zla se s povečanjem delovnega časa v obrti in industriji ne da odpraviti. Kar se velike industrije tiče, se mora pripomniti, da so izrečene vse trditve o neki posebni krizi v tej gospodarski panogi na pamet, da so često v najbolj kričečem nasprotju z dejstvi. So industrijske panoge, ki propadajo, kakor n. pr. iz prav specijelnih razlogov mlinska industrija v Vojvodini. Za pretežno večino industrij pa se da jasno dokazati, da se nahajajo od leta 1925, to je od uvedbe nove carinske zaštite in od stabilizacije dinarja, v stalnem porastu. To dokazuje indeks akcij podjetij, ki so porasle v 3 letih za 40 odstotkov. To dokazuje število v obrti, industriji in trgovini zaposlenega delavstva, ki se je dvignilo v 5 letih skoro za 200.000. To dokazuje produktivnost delovne sile, ki se je n. pr. v naši rudarski industriji silovito dvignila. Izrečena je bila težka obdolžitev, da vrši naše delavstvo pri delu zavestno sabotažo. Kdor primerja te številke, bo lahko uvidel, da je bila izrečena ta trditev, da ne rečem obrekljivo, brez vsake utemeljitve. Produktivnost delovne sile se je dvignila, plače delavstva pa se niso dvignile. V Vojvodini zasluži poljedelski delavec izpod 10 Din na dan. Te socialne razmere imajo težke posledice, na katere bi država morala misliti. Iz podatkov o rekrutiranju, ki jih objavljajo razna armadna poveljstva, se vidi, da je število sposodnih vojaških obvezancev vsako leto nižje. To se pravi, da sta slabo zdravje in slabo gmotno stanje delavstva dejstva. Govorenje o gospodarski krizi pa je v mnogih slučajih sama bajka, ki jo razširjajo tisti, ki ne vidijo drugih poti za dvigovanje našega narodnega gospodarstva, kakor večje izkoriščanje delovne sile, čeprav je drugih poti mnogo in čeprav je podaljšanje delovnega časa ona pot, ki obeta najmanje. Iz podatkov, ki jih je sestavil higijski zavod v Dresdenu, se vidi, kako produktivnost dela pri podaljšanjem delovnem času rapidno pada. Hvaležnejša naloga bi bila, če bi se skušalo dvigniti kvaliteto dela.

Mi dopuščamo v našo državo stare stroje, ki jih industrija v razvitejših državah ne more več rabiti. Pri nas pa so še vedno dobri, ker pač mislimo na to, da bo delovna sila nadomestila to, kar doprinese tak stroj škode. Vsi stroji, katere naročamo v inozemstvu, so prirejeni na kurjenje z inozemskim premogom, zato smo doživeli škandal, da moramo uvažati za okroglo eno milijardo premoaga, čeprav je premoaga pri nas povsod dovolj. Nobene pažnje se ne polaga na to, da se dajejo v obliki carinske zaštite milijonski in skoro milijardni posebni profiti parasitskim industrijam, kakor je n. pr. naša sladkorna industrija, ki spravlja te milijarde deloma v žep inozemskih delničarjev. To mislim, da so velika narodno-gospodarska vprašanja, ki zahtevajo rešitev. Mi smo mnenja, da gremo po slabi poti, ako puščamo vse to iz vidika. Samo po sebi se nam zdi razumljivo, da moramo izžeti v tej atmosferi iz naše že itak izžete delovne sile zadnji sok, ne da bi se vprašali, kam to gre.

Že med govorom dr. Topalovića so zastopniki delodajalcev večkrat burno ugovarjali, dasiravno so bila izvajanja stvarna, mirna in prosta vseh napadov. Dr. Topaloviću je odgovoril zopet Stojanović, ki je trdil da so statistični argumenti dr. To-

palovića navadno falsificirane številke. Posebej je pripomnil, da število delavstva pri zavarovanju radi tega raste, ker se zavarovanje širi. Slabo zdravstveno stanje pa je posledica vojne.

Za g. Stojanovićem je govoril delegat Krekić. On je pripomnil, da trditve Stojanovića glede falsificiranih številke ne morejo držati, ker so vzete iz podatkov, ki jih je zbrala država in ki so jih zbrale poslodavske institucije, ker smo bili že v naprej mnenja, da bi se našim številkam itak ne verjelo. Stojanovićeve trditve glede razširjenja zavarovanja se da ovreči najbolje z dejstvom, da je v krajih s stari delavskim zavarovanjem število zavarovancev do leta 1926 padalo, medtem ko je od takrat naprej raslo. Prizadevanja g. ministra za socialno politiko, glasom katerih se stremeti za tem, da bi se razredni boj odpravil, so vse hvalje vredne. Tudi mi se trudimo, da bi razredni boj odpravili, vendar ozrimo se okrog sebe, in videli bomo takoj, kdo razredni boj povzroča in da je delavstvo prisiljeno, da se brani. Mi vemo, kje je prava mera in meja, kjer naj tak boj neha, ali če povemo, kršimo zakon o zaštiti države. Danes se nam stavlja tu predlog, po katerem naj bodo obrati odprti po 10, 12 in več ur, nekateri pravijo, naj bodo kar neomejeno odprti, tako kakor je še danes po nekod. Jaz imam tu statistiko Inspekcije dela v Beogradu, iz katere je razvidno, da delajo vajenci, ki so tam 11- do 12-letni dečki, po 18, 16 in 15 ur na dan. Če mi pokažemo na to in če zahtevamo, da se to brezpogojno prepreči, pa pravijo, da hočemo razredni boj. Tak boj ni naš cilj in če se ga hoče odpraviti, je treba odpraviti njegove vzroke na drugi strani.

Pri popoldanski razpravi je podal delavski delegat Vladimir Pfeifer delavsko stališče, kakor sledi:

Sedanja uredba za delavstvo ni idealna. Predstavlja pa kompromis, do katerega smo prišli po velikem številu enket in zakonodajnih poskusov, po skoro 10-letni borbi.

Mi smatramo, da ni mogoče priti do novih rezultatov, o katerih bi se dalo še reči, da so kompromis med nasprotujočimi si interesi.

Na papirju se lahko ureditev delovnega časa od ureditve zapiranja in odpiranja loči. V življenju pa so dosedanja poskusi v tem pravcu dokazali, da taka ločitev ni mogoča.

Ako bi hoteli pustiti obrtnikom in trgovcem, ki ne zaposlujejo pomožnega osobja, da imajo svoje obratovalnice neomejeno odprte, bi se zatekalo k njim toliko konsumentov, ki se niso privadili na red, da bi obrtniki in trgovci, ki zaposlujejo pomožno osobje, proti temu upravičeno protestirali. Pod vplivom teh protestov bi se čas o odpiranju in zapiranju trgovin v najkrajšem času izenačil. Taki poskusi so se v preteklosti že delali in poslodavci sami so bili, ki so zahtevali tu brezpogojno izenačenje. Ni naša stvar, temveč stvar poslodavcev, če hočejo ponavljati eksperiment, kojega rezultati so za vsakega v naprej jasni.

Ako bi hoteli ločiti delovni čas od časa zapiranja in odpiranja trgovin v obratih, ki zaposlujejo pomožno osobje, bi videli takoj, da je to neizvedljivo in da se borba v resnici ne suče okrog vprašanja zapiranja in odpiranja trgovin, temveč okrog vprašanja delovnega časa.

Povsod, kjer si ni mogoče zamisliti rednih izmen, kakor so recimo pri neprekidnem 24-urnem obratovanju mogoče, taka ločitev ni mogoča. Samo reče se lahko, da bo delalo pomožno osobje, recimo do 17. ure, medtem ko bo odprt obrat do 20. ali 21. ure. Izvesti pa tega ni mogoče. Pomožni delavec, ki bi se poskušal res odstraniti, kadar poteče njegov delavni čas, bi izgubil takoj službo.

On bo delal nadurno. To bo delal na videz prostovoljno, v resnici pa prisiljen, ker sta lakota in brezposelnost hud gospodar.

Delal bo nadurno tudi brez odškodnine. Vsak, ki pozna te probleme, dobro ve, da so 50-odstotna ali 25-odstotna doplačila prazna for-

malnost, dokler ima poslodavec možnost, da regulira po svoji volji zaslužek. Podaljša se delovni čas, znižaja plača — in 50-odstotno doplačilo se dobi.

Le pri popolnem nepoznanju dejstev in stvari moremo postavljati trditve, kakor da se poslodavci sami branijo nadurnega dela radi 50-odstotnega doplačila in da povzroča to brezposelnost. V resnici poslodavci povsod rušijo maksimirani delovni čas, kjer morejo in le absolutna prepoved more tu delojemalca ščititi.

Vi pravite, naj kontroliramo delovni čas potem Inspekcij dela. Vi veste, da imajo naše Inspekcije dela področja, kakor je Avstrija in Švica in da obstojajo iz samo enega ali dveh uradnikov, ter da ne morejo izvrševati niti osminke svojega sedanjega delokroga. Če jim hočemo preodkazati kljub temu tako ogro-

men nov delokrog, se ve že v naprej, da bo ostala ta kontrola na papirju in da se bo delovni čas s časom o odpiranju in zapiranju trgovin v najkrajšem času izenačil. To je tudi ono, za kar gre. Vse drugo je zakrivanje dejstev in pravih namer. Vi govorite o 10-urnem delovnem času. Poleg tega pa zahtevate, da se razširijo izjemne odredbe glede odpiranja obratov, ki veljajo za Srbijo, Bosno in Črno goro, na celo državo. S tem zahtevate po raznih ovinkih, da se uvede v celo obrt in trgovino 12-urni delavnik, a še ta meja pri splošnem kaosu, ki ga hočete uvesti, ne bo držala. Mi ugotavljamo, da ste se zedinili na najbolj protisocialnem stališču, ki si ga je mogoče zamisliti. Najbolj barbarske odnose v urejanju delovnega razmerja, ki so kje v veljavi, hočete posplošiti in razširiti na celo državo. Če se zahteva od

nas protiizjave na Vašo izjavo, naj rečemo le-to:

Mi nove regulacije tega vprašanja nismo zahtevali, čeprav pritožbe v naših vrstah proti sedanji uredbi niso bile manjše, kakor v Vaših.

Mi ne vidimo nobene možnosti, da bi se dal najti o tem vprašanju kak drugačen kompromis, kakor se je že našel.

Tu postavljene zahteve in tu postavljena načela pa so taka, da delavska delegacija na tej podlagi ne more iti v nikake razgovore. Pri vseh teh predlogih gre za praktično skoro neomejen delovni čas v obrti in trgovini, ki ga mi odklanjamo.

Mi postavljamo napram temu, ne samo v interesu socialnega in kulturnega dvigalstva delavstva, temveč v interesu zmanjšanja brezposelnosti, pravičnega izrabljanja delovne sile ter dobro razumljenega interesa

ne posameznikov, temveč celokupnega gospodarstva, zahtevo po osemurnem delovnem času.

Za govorom s. V. Pfeiferja so poslegli v debat orazlični govorniki, ki so se dotikali raznih specijelnih vprašanj. Vendar je bilo že poprej jasno, da gre tu za velika nasprotja, ki jih enketa ne bo mogla rešiti. Odločitev je prepuščena sedaj g. ministru za socialno politiko, ki je ob enem pozval zastopnike delojemalcev in delodajalcev, da do 15. t. m. predložijo pismene predloge, v kolikor se istih niso predložili.

Tako se je končala ta enketa, ki je velevažen znak današnje dobe in ki pomeni, kakor je rekel sam minister socialne politike, začetek velike revizije delavskega vprašanja.

Kakšna bo ta revizija bo pa veliko odvisno od moči organiziranega delavstva.

STROKOVNI VESTNIK.

KOVINARJI.

Zmaga kovinarjev v Žrečah.

S posredovanjem Delavske zbornice je bila v torek v Žrečah pri Konjicah sklenjena s tamkajšnjim tovarno kolektivna pogodba, ki določa za profesionaliste 5 odstotno in za pomožne delavce 10 odstotno povišanje plač. Pogodbo priobčimo v prihodnji številki.

Občni zbor podružnice S. M. R. J. »Ljubljana«

se je vršil v nedeljo, dne 3. marca, ob 9. uri dopoldne v dvorani Delavske zbornice. Po poročilih predsednika, tajnika in blagajnika se je vršila debata, iz katere je bilo razvidno, da članstvo želi imeti zdravno in odprno organizacijo.

Po poročilu kontrole je prejel dosednji odbor absolutorij, nakar se je izvolil nov odbor. V novi odbor so bili izvoljeni: sodrug Kopac Vladimir, elektromonter, Stropnik Alfonz, ključavničar, Gram Franc, livar, Galof Albin, strugar, Jordan Franc, livar, Plešnar Ivanka, delavka in Belič Franc, strugar. V kontrolo: Novak Franc, mizar in Završan Franc, strugar.

Novi odbor se bo na svoji prvi seji konstituiral, napravil program dela ter stopil na prvem članskem sestanku pred članstvo, da mu ga odobri.

Jesenice.

Občni zbor podružnice S. M. R. J. »Jesenice« se vrši v nedeljo, dne 10. marca, ob 9. uri dopoldne v Delavskem domu na Savi s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo predsednika, tajnika in blagajnika.
3. Poročilo kontrole.
4. Poročilo o notranjem organizacijskem položaju.
5. Poročilo o konferenci težke železne industrije srednje Evrope.
6. Razno.

Zahvala. Podpisana se najpristneje zahvaljujem za znesek 145 Din vsem darovalcem in darovalcem kakor tudi sodružici Alojziji Utrin, ki je ta znesek nabrala. — Jesenice-Fužine, dne 29. febr. 1929. Evgenija Susac, Sava št. 185.

RUDARJI.

Smrtna nesreča v Trbovljah.

Dne 27. febr. t. l. se je na zapadnem okrožju v Trbovljah smrtno ponesrečil 50-letni rudar Medvešek Ivan s tem, da je z vozičkom vred padel 51 m globoko v jašek. Njegov tovariš Repovž je ušel gotovi smrti le s tem, da se mu je v zadnjem trenutku posrečilo prijeti za oporno železje. Pokojnik je bil zaposlen pri Trboveljski družbi 28 let in zapušča ženo in 5 otrok.

Tako se glasi suhoparno poročilo meščanskih listov. Ljudje so za eno senzacijo bogatejši. Rudarska oblast bo uvedla preiskavo. Ugotovilo se bo za vzrok nesreče »neprevidnost«. Uprava neizgovorno zavarovalnice bo izdala vdovi rentno poljo za dobivanje neizgovorne rente. Ob pogrebu še častna udeležba zastopnikov TPD in delavstva. Rudniška godba bo svirala ubrane žalostinke in ljudje bodo stiskali vdovi roke z žalostnim nazdravom »moje sožalje«. Najzgrede bo godba zasvirala poskočne korčnice, pri tem bo še marsikdo rekel, škoda ga je. Drugi dan bo zopet vse po dolini pozabljeno in delo bo šlo svojim potom naprej. Tako se odigrava ta žalostna tragedija za vsakim takim ponesrečenecem. Taka je danes usoda delovnega človeka.

Ne bomo se danes spuščali v podrobnosti zapuščene družine, kako se počuti sedaj, ko je izgubila svojega reditelja, kako se bo preživljala z določeno rento, kako ji je pri sreči, ko bo morala v par mesecih izprazniti rudniško stanovanje, ter bo brez strehe, niti kaj bo občutila, da je njen mož, njihov oče, 28 dolgih let kopal premož za druge, a sedaj jim bo še ta borni deputat od vzeta. Ne, to so stvari, katere še danes za to »prosvetljeno javnost« niso, ki pa strašno razjedajo življenje prizadetih.

Ali nekaj je pri tem, s čemur se hočemo danes nekoliko pobaviti. To je tista »neprevidnost«, ki je vedno ponajveč vzrok nesreče in od kod ta izvira. Za laike, ki ne poznajo razmer dela v rudnikih, izgleda, da so »knapje« že res tako hladnokrvni, da sami prostovoljno skacejo v smrt. Ali temu ni tako: vsako bitje se veseli življenja, pa če je isto še tako težavno in tako tudi rudar.

Torej povzročitelj te »neprevidnosti« mora biti nekdo drugi! Poiščimo ga! Eno moramo najprej ugotoviti, to je, da je skoro največ smrtnih nesreč ravno pri padcih v jašek. Razumeti je treba, da so to samo izpravljalni jaški, po katerih je mostu povodeno se voziti. Njih prehod je samo dopusten po lestvah (Forten). Za izpravljanje vozičkov po teh jaških je na ustju povsod varnostna naprava, ki preprečuje vpad vozička, če ni dvigala (šale) na mestu. Pa se je pred tednom zgodil slučaj v Vilhelmini (Kisovec), da je pod takim jaškom rudar nakladal les v voziček na šalo, a v tem trenutku pa prileti 60 metrov visoko poln voziček s premožem na njega. Le skrajno srečnemu slučaju je pripisati, da nista bili dve smrtni žrtvi. Prvi, ki je zgoraj obvisel in drugi, ki se je pravočasno umaknil. Ali pa zgodil se je slučaj, da je rudarju zdrobil kos premož rama, ki je padel iz višine 72 m iz takozvane »kamnice« v jašku. Pa kaj se je zgodilo? Ko je prvi v tem slučaju zvedel, da je spustil voziček na človeka, se je od strahu onesvestil. Grozilo se mu je z odpustom. Odpust se mu je sicer spregledal, a kaznovan je bil za 30 Din. Ta človek je mlad, a mora sam do 100 vozičkov izpravljanja na šit. Ali je pri tem čudež, če pozabi, ali pa, ker mu časa ne preostaja, varnostno napravo pritrčiti. Kdo opravičuje tukaj »neprevidnost« in kdo jo povzročuje? Ali pa drugi slučaj: Kopaču na odkopu zmanjka lesa. Tedaj, haid za lesom. Po »fortnah« ga ne bosta nosila. Časa za spravljanje lesa med izpravljanjem premož ni. Gresta na glavno progo po les. Les je dolg, ne gre v voziček. Postavita ga na šalo, brez strehe. Časa, da bi se les privezal na vrvi, ni, še manj pa 40—100 m po lestvah plezati na pristojno »etažo«. Kaj storiti? Mož objame les in vrvi ter da signal »navzgor«. Stroj potegne, kamen ali premož pade; človek je ponesrečen. Kdo tukaj odgovarja za »neprevidnost«? Toliko danes o teh nesrečah v jaških. Prihodnjic pa pridejo na vrsto očkopi in proge.

Reči moramo, da obstojajo za rudarsko delo strogi varstveni predpisi. Ali kaj predpisi? Premogovne družbe vidijo samo dobiček in dividend. Ravnateljstva samo »leistung« in noveletne premijske nagrade. Obratovodje, nadpazniki in pazniki so podrejenega značaja, ki morajo zahtevano izvršiti ter delavstvo priganjati k vedno večji storitvi. Delavec v večnem strahu pred odpustom ali kaznijo, v borbi za svoj kruhek, izpolnjuje povelja, divja, gara, nič ne misli; pozabili so vsi od prvega do zadnjega na varnostne predpise — nesreča je tu — uradna ugotovitev — vzrok nesreče: »neprevidnost«.

Tako! Mi pa pravimo, da ni glavni vzrok teh nesreč zgolj »neprevidnost« rudarjev samih, temveč priganjaški sistem rudarskih podjetnikov samih, ki jim je več za profit kakor pa za človeško življenje. To je glavni vzrok »neprevidnosti« rudarjev.

Mi, rudarji, Vam pa kličemo: v borbo za varstvo vašega zdravja in življenja, organizirajte se v Zvezi rudarjev Jugoslavije! Pomagajte boriti se za vzpostavitev zakonitih varnostnih mož (Sicherheitsmänner) v rudnikih in za odpravo tega priganjaškega sistema in videli bomo, da se bo »neprevidnost« rudarjev zmanjšala.

Trbovlje.

Predlanskim smo dobili na zunanem obratu novega obratovodjo v osebi g. inž. Vidra. Mi proti nastavitvi tega gospoda nimamo nič, ali eno je, kar zamerimo temu gospodu, in to je, da on podcenjuje njemu podrejeno delavstvo s človeškega stališča s tem, da ga brezprimerno na vse načine šikanira. Če misli g. obratovodja, da je samo v šikaniranju nas njegova služba in njegov kruh, potem mu povemo, da je tega dovolj in da imamo še vero v pristojno rudarsko oblast, ki bo našla pota in sredstva,

da se mu ta »koncesija« o šikaniranju nas odvzame in ga pouči, da smo tudi mi ljudje, pa čeprav le delavci.

Mi bomo budno pazili.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Občni zbor podružnice SDZJ kemičnih delavcev v Hrastniku.

Občni zbor, kateri se je vršil 20. februarja, mora biti mejnik v našem delovanju za strokovno organizacijo in sicer mejnik v tem smislu, da se od tega dne naprej res prične s stvarnim, resnim delom. Spoznali smo, da so vse nesvarne kritike nesmiselne in škodljive, ker imajo gotovi ljudje samo ta namen, da zavajajo med nas nesoglasje in prepire. Se razume, da ima korist od tega podjetnik, Delavstvo pa to bridko občuti. V bodoče bomo takim ljudem pokazali in jih naglani tja, kamor spadajo.

Predsedniško poročilo je podal sodrug Oberček, tajniško s. Zupanek, blagajniško s. Gaberšek. Kontrola pa je poročala, da se je poslovanje z denarjem vršilo v redu. Iz poročil je bilo razvidno, da je članstvo pri podružnici znatno padlo, kateremu pa ni bil kriv odbor, kateri se je pač trudil in prizadeval rešiti, kar se je rešiti dalo. Gotovi elementi, katere smo odstranili, so zamislili v naše vrste nezaupanje, so pač s sadizmom gledali svoje satansko delo, toda nakana, da nas sploh odstranijo in porušijo, jim ni uspela. Razum poštenih kemičnih delavcev je zmagal in jim načrte prekrizal. Po vseskozi stvarnem in spodbudnem poročilu oblastnega tajnika Jakomina je navzoče delavstvo znova stisnilo pesti, dvignilo glave in bo v bodočem letu pokazalo močnejšo organizacijo in več uspehov. Izvolil se je naslednji odbor: Predsednik Oberček Ivan, tajnik Zupanek Anton, blagajnik Gaberšek Anton; odborniki in nadzorstvo: Lepičnik Franc, Jošt Ivan in Jeršin Franc. Odbor se zaveda, da je teška njegova naloga, vedo pa tudi, da se žrtvujejo za koristno in plemenito stvar. Ker pa je članstvo obljubilo, da jih bo v delu podpiralo in branilo pred obrekovalci in škodljivci, so z novim pogumom in voljo prevzeli zaupana jim mesta. Sklenilo se je pri zaključku tudi to, da se v bodoče pred vsako intervencijo skliče sestanek članov ter se potem nastopi tako, kakor članstvo sklene. Z ozirom na lepo uspele občni zbor se nadejamo, da se število članstva skoro dvigne.

Hrastnik.

Strokovna organizacija steklarjev, podružnica ORSJ, javlja tužno vest, da je dne 20. februarja 1929 po teški bolezni preminil naš zvesti sodrug

MAKS MEDVED.

Pogreb zaslužnega pokojnika se je vršil v petek, dne 22. februarja 1929 ob 15. uri iz hiše žalosti, Brnica št. 80, na pokopališče Dol.

Umrlga sodruga ohranimo v dolgotrajnem spominu.

Strok. organ. steklarjev Hrastnik.

Iz oblastnega tajništva SDZJ za Slovenijo.

Vse podružnice in sodruge prosimo, da pri dopisovanju vedno poleg običajnega naslova napišejo tudi poštni predal 290 Ljubljana in to radi tega, da pridejo vaša pisma v pravi čas v naše roke.

Zahvala. Podpisani se iskreno zahvaljujem vsem onim delavcem v tovarni Polak, ki so mi v času moje bolezni darovali znesek 231 Din. Prav tako izrekam hvalo organizaciji, katera me je znatno podprla v mojih sedanjih težkih dneh. Jože Morenč.

Iz podružnice v Kranju.

V nedeljo, dne 3. t. m. je bil zopet dan koristi za našo organizacijo. Lepo je uspelo krasno predavanje o skandinavskih deželah s skioptičnimi slikami. Naš tajnik Jakomin je v izbranih besedah množičnim navzočim razložil naravne krasote teh dežel ter seže in običaje, kakor tudi kulturo teh prebivalcev. Soglasno mnenje vseh navzočih in želja je bila, da bi takih in sličnih predavanj videli še več.

Popoldan pa se je odbor podružnice sestel k seji. Razmotrival se je položaj de-

lavcev vseh tovarnih. Slab je položaj tega delavstva. Skrajno slab je. Organizacijske moči je žal malo. V tovarni »Vulkan« se je pet dni preplačno praznovalo vsled pomanjkanja premož. Na energično intervencijo Strokovne komisije in organizacije na merodajnih mestih se je premož podjetju dostavil in tako preprečilo stradanje marsikatero družine. Sklenilo se je, da se zaupniki v tovarni »Vulkan« in predilnici »Indeks« v petek, 8. t. m. snidejo k posvetovanju, kateremu bodeta prisostvovala naš oblastni tajnik Jakomin in zastopnik Delavske zbornice Kopač. Dne 9. t. m. pa se naj izvrši intervencija v imenovanih podjetjih. V tovarni »Vulkan« se krivično delavcem in delavkam odtrgava 10 odstotkov od plače za »Ausschuss«. To krivico se bo poskušalo odpraviti. V podjetju »Indeks« se ne priznava izvoljenih obratnih zaupnikov ter se jih na vse mogoče načine šikanira. Tu se bo poskušalo vodstvu podjetja dopovedati, da se ima izvoljene obratne zaupnike upoštevati. O uspehu intervencij se bo naknadno poročalo.

Delavstvo pa naj se zaveda, da bodo intervencije gotovo uspešne ter se bo njih težnje upoštevalo le takrat, kadar bodo močno in kompaktno organizirano. Zato vsak prosti čas porabite za jačanje svoje strokovne organizacije.

Steklarna v Paračnu. Na občnem zboru podružnice Orsa v Paračnu, podružnica steklarjev, dne 24. februarja 1929 je bil izvoljen odbor iz sledečih sodrugov: Predsednik Kladnik Maks, podpredsednik Rozin Teodor, tajnik Koripsky Franc, namestnik Bauer Vencel, blagajnik Kolbert Jožef, namestnik Müller Jožef, odborniki: Šabek Franc, Blazy Jožef, Bauer Jožef, Strašek Jožef, Drame Vinko, Kolbert Richard, Šrenk Karl (za pomočnike). Tarifna komisija: Vanek Franc, Šobek Franc, Černicky Ivan, Blazy Jožef, Bauer Jožef, Strašek Jožef, Drame Vinko.

Občni zbor naše podružnice v Mariboru.

V nedeljo, dne 24. febr., je najmočnejša naša podružnica v Sloveniji imela svojo redno letno glavno skupščino. Predsednik sodr. Dvoržak je otvoril in vodil občni zbor. Iz njegovega poročila je bilo razvidno, da je podružnica v preteklem letu razvila veliko agresivnost, tako v agitacijskem, kakor v akcijskem oziru. Če omenimo, da je skozi leto nanovo vstopilo v organizacijo 565 članov, dasi se niso vsi v njej odbržali, je zato bilo potreba precej dela in truda, katerega naši zavedni mariborski sodruzi z veseljem opravljajo. Celo v teh slabih in težkih časih so izvedli sijajno več medznih gibanj in z uveljavljenjem kolektivnih pogodb zvišali meze in izboljšali socialni položaj delavcev. Naj omenimo samo par važnejših: V Lajteršperku se je s stavko uredilo mezdno razmerje. S pomočjo svojih zastopnikov v občini smo za mestne delavce uveljavili lepo kolektivno pogodbo itd. Torej tudi v akcijskem oziru ima podružnica zaznamovati lepe uspehe. V tem oziru bi se marsikaj več storilo, toda naša organizacijska moč v posameznih tovarnah je še šibka, pa bo potreba napraviti jo močno. Blagajnik sodr. Ptič je poročal, da je imela podružnica dohodkov na prispevkih in pristopninah v skupnem znesku Din 36.258,50. Savezu se je odračunalo Din 23.671.—. Razen onega, kar ima podružnica v blagajni, se je porabilo za podpore in upravno poslovanje. K poročilu se je razvila debata, v katero je poseglo več sodrugov. Gotovi del kritike je pač bil tendenciozen, toda mi gremo preko te stvari. Kontrola je poročala, da se je revizija vršila redno ter da se je poslovanje vršilo v lepem redu. Predlagala je blagajniku in odboru zaupnico, katera je bila soglasno izrečena. Med delovanjem komisije, katera je imela sestaviti predlog za novi odbor, je poročal oblastni tajnik sodr. Jakomin o položaju našega delavstva ter naših organizacij z ozirom na nastalo situacijo. Izvajanje tajnika so vzeli navzoči z odobravanjem na znanje. Komisija je predložila predlog za novi odbor. Za predsednika je bil ponovno predlagan sodr. Ivan Dvoržak, ki pa se je za zaupanje zahvalil ter izrazil željo, naj članstvo izvoli letos za predsednika kakega drugega sodruga. Sodr. Dvoržak je štiri leta uspešno vodil organizacijo kot predsednik. Po daljši debati se je izvolil naslednji odbor: predsednik: Korner Edvard, tajnik: Dvor-

zak Ivan, blagajnik: Ptič Mihael; odborniki in nadzorstvo: Ferš Stefan, Krivec Alojz, Sunko Ludvik in Rebernik Viljem.

Mariborska podružnica ima vse razvojne sposobnosti in nič ne pretiravamo, ako rečemo, da bo pod vodstvom tega odbora, v katerem so sami zaslužni in sposobni sodrugi, razvila svoje delovanje s pomočjo zavednih zaupnikov še bolj intenzivno ter bo tudi na članstvu za par sto narastla. Mi želimo našim sodrugom v novem letu čim več uspehov v boju za lepšo bodočnost in boljše življenje.

Naprej, sodrugi!

Uspehi delavskih zastopnikov.

§ 6.

Sprejem in odpust delavstva.

1. Delavstvo se sprejema in odpušta na sledeči način: Vodja mestnega podjetja ali urada, ki hoče sprejeti ali odpustiti delavca, poroča o tem odseku, ki zasliši obratne zaupnike in stavi potem svoje predloge županu. Če je sklep odseka soglasen, in če smatra župan, da mu vzlic temu ne more pritrčiti, ima zadevo predložiti v končno odločitev prihodnji seji mest. občinskega sveta.

Tako se ima postopati pri sprejemu oziroma odpustu kvalificiranih in kvalificiranih pomožnih delavcev.

2. Mladostni delavci pod 16. letom ter osebe stare nad 40 let se ne sprejemajo v mestno službo po teh določilih.

Za stalne delavce morejo biti sprejete le neomadeževane ter telesno in duševno zdrave osebe. Predno se jih proglasi za stalne, se morajo podvreči zdravniški preiskavi. Vsak na novo vstopivši delavec mora izkazati svojo istovetnost.

3. Ob razdružitvi službenega razmerja se izstavi spričevalo po zak. določilih.

4. Odpovedni rok je obojestranski 14-dnevni, razen pri onih delavcih, ki se sprejemajo samo za določeno delo ali za določeno dobo ali s posebnim dogovorom glede odpovednega roka.

Odpovedni rok pri delavcih, ki so že bili najmanj 10 let stalno zaposleni, je obojestransko enomesečni.

5. Mestni delavci, ki so odslužili kadetsk rok in se vrnejo od vojakov, imajo pri nastavitvi pred drugimi enako kvalificiranimi reflektanti prednost. Mestni delavci, ki se vrnejo od orožnih vaj, se takoj, ko so za to zaprosili, zaposlijo pod prejšnjimi pogoji.

Mestni oženjeni delavci, ki gredo na orožne vaje, prejemajo za čas tako povzročene odsotnosti od službe polovico svoje običajne mezde na račun ubožne podpore, ako so pogoji za ubožno podporo podani.

6. Pri sprejemu v mestno službo imajo prednost pri enaki kvalifikaciji oni delavci, ki so bili pri mestni občini že zaposleni, pozneje pa odpušeni vsled pomanjkanja dela. Pred temi pa imajo prednost oni, ki žive v slabših socialnih razmerah. V splošnem se pa ima sprejemati v mestno službo predvsem v Maribor pristojne delavce in v drugi vrsti one, ki v Mariboru stanujejo, če tudi niso v Maribor pristojni.

7. V slučaju pomanjkanja dela se odpuščajo v prvi vrsti tisti delavci, ki žive v boljših socialnih razmerah pri enaki kvalifikaciji.

8. Na prosta mesta kvalificiranih delavcev imajo prednost pri nastavitvi, ako ni kvalificiranih reflektantov, oni pomožni kvalificirani delavci, ki so najdalje zaposleni v obratu, oziroma ki so opravljali delo, ki je sorodno prostemu kvalificiranemu mestu.

9. Delavca se more takoj brez odpovedi iz službe odpustiti radi:

a) Malomarnosti, popolne nesposobnosti ali namenoma povzročene škode na mestni lastnini, odnosno na lastnini sodelavca.

b) Očitne upornosti naprama predstojnikom, težke razžalitve časti, telesne poškodbe ali nevarne grožnje zoper predstojnika ali sodelavca.

c) Ponovne pijanosti v službi.

d) Prestopkov tatvine, goljufije, povelje ali kakega drugega kaznivskega dejanja, vsled katerega postane nevreden zaupanja delodajalca.

e) Ako je delavec trikrat neopravičeno izostal od dela.

f) Ako je za dokaz svoje istovetnosti predložil tuje ponarejene ali prenarajene listine.

10. Delavec sme takoj brez odpovedi zapustiti službo:

a) Ako ga je predstojnik dejansko napadel.

b) Ako je predstojnik skušal zapeljati delavca ali njegove svoje k nezakonitim ali nemoralnim dejanjem.

V teh primerih pripadajo delavcu vse pravice po teh določilih.

c) Ako je predstojnik težko razžalil njegovo čast ali čast njegovih svojcev.

11. Delodajalec ne sme odpovedati delavcu službe v slučaju bolezni tako dolgo, dokler teče zavarovanje pri OUZD.

12. Delavcu se prizna pravica popolne svobode organiziranja (§ 35 zakona o zaščiti delavcev).

(Konec sledi.)

ŽIVILCI.

Kongres Zveze živilskih delavcev Jugoslavije v Ljubljani se vrši nepreklicno v nedeljo, dne 17. marca 1929 ob 9. uri popoldne v prostorih palače Delavske zbornice v Ljubljani z že objavljenim dnevnim redom.

Centralni odbor.

Mesarji — Ljubljana.

Inspekcija dela v Ljubljani je vsled velike brezposelnosti izdala med drugim tudi na mesarske mojstre okrožnico, da se imajo strogo držati zakonskih določb, tako gle-

de delovnega časa, nedeljskega počitka itd. pomočnikov, posebno pa vajencev.

Čas je že, da se posebno v mesarski stroki napravi red in zmanjša izkoriščanje mesarskih pomočnikov in vajencev.

Mojstri pa so navajeni delati po svoje, ne oziraje se na razne zakonske določbe in uredbe, se jeziijo na organizacijo in nekateri groze, da bodo vse organizirane pomočnike odpustili in tudi vajence, ako ne bodo smeli isti delati po 16 ur kot dosedaj ter bodo rajši zaposlili hlapce, ki so obenem tudi cenejši.

Gg. mojstri, mi Vam povemo naslednje: Zakon o zaščiti delavcev obstoji, dolžnost organizacije je, delati na to, da se isti izvaja. Ker živimo menda vendar le v moderni državi, je red potreben pri vsaki stroki, najbolj pa ga pogreša naša.

Kar se pa tiče zaposlitve hlapcev, je poglavje zase.

Za vsako obrt je potrebno strokovno znanje, zato se mora vsakdo, preden postane pomočnik, učiti najmanj 3 leta. (Hlapcu to ni potreba!)

Mesarski pomočnik ali prekajevalec se mora poleg strokovnega znanja navaditi tudi na red in čistočo.

Hlapec pa mora biti sposoben za vsa navadna domača dela, kakor za opravljanje živine, za čiščenje konj, kidanje gnoja itd. — Sedaj pa si vi, gg. mojstri, predstavite hlapca, ki »puca« konje in nato pomaga pri klanju, hlapca pri kidanju gnoja in razsekavanju mesa, ali celo hlapca, ki naklada meso mesto z rokami z gnojnimi vilami!

Tedaj pa bi bilo treba vprašati samo še gospodinje za apetit, ne da pomislimo še na mestni fizikat itd.

Torej gg. mojstri, treba bo vsekakor stvar premisliti in se navzeti nekoliko naprednega duha, stremjenja za modernizacijo in opustiti stare fevdalne navade.

Peki v Celju.

V nedeljo, dne 3. marca t. l. se je vršil članski sestanek pekov v Celju, na katerem je poročal zastopnik centrale s. Pretnar o splošnem položaju in enketi, vršeči se v Zagrebu.

Na podlagi tega je dokazal, kako potrebno je, da stvorimo močne organizacije, ker bo, kakor vse kaže, v bodoče odločevala med delodajalci in delojemalci le moč ene ali druge organizacije, brez da bi se ista mogla upreti na zakonske določbe, katere se nameravajo spremeniti, a ne v našo korist.

Govorilo se je tudi o izkoriščanju pomočnikov in vajencev, katero ni v Celju nič manjše kot drugje. G. pekovski mojster Lesjak je prišel krliti nedeljski počitek in to vsled umazane konkurence, čemur se protivijo vsi ostali pekovski mojstri.

Pristojne oblasti naj nemudoma ukrepejo potrebne korake, da se taki primeri nerealne konkurence in kršenja uredbe preprečijo, kajti za mariborsko oblast je še vedno v veljavi uredba, v kateri je nedeljsko delo prepovedano.

Sodrugi podružnice v Celju so sklenili, da se bodo v bodoče oprijeli bolj resno strokovnega dela in na vsak način skušali svoj položaj zboljšati, ali pa vsaj pomagati v celoti se obdržati na sedanji višini.

Enketa v Zagrebu.

Dne 2. in 3. marca se je vršila v Zagrebu enketa o odpiranju in zapiranju trgovin in obratov, sklicana od ministra socialne politike, katere so se udeležili zastopniki delodajalcev in delojemalcev, med njimi tudi zastopnik Strojne komisije. Kakor je razvidno iz poročil, ni prišlo in po delodajalcev stavljenih predlogih tudi ni moglo priti do kakega sporazuma. Za ta slučaj si je minister pridržal pravo, da odloči in izda uredbu tako kot bo smatral za potrebno, a zastopniki obeh strank morajo do 15. t. m. ponovno predložiti pismene predloge. Kakor je bilo razvidno iz poteka enket, absolutno ni upati na kako zboljšanje v korist delavstva, temveč nasprotno.

Mi smo stavili svoje zahteve, v prvi vrsti, da se v novi uredbi ponovno določi nedeljski počitek za peke in slično po uredbi velikega župana ljubljanske oblasti in nedeljski počitek za mesarje po zimi. Dalje smo zahtevali odpravo nočnega dela, Pekovski mojstri v Sloveniji in deloma v Hrvatski soglašajo z nedeljskim počitkom, ker je ohranitev istega tudi v njihovem interesu, proti so pa pekovski delojalci iz Bosne in Hercegovine, Dalmacije in Srbije, kjer je obrt splošno zaostala, posebno pa v Srbiji, kjer so po večini le takozvane

»hlebarn«, a le malo pekarn, ki bi bile urejene slično našim. Vsled tega bo v uredbi ministra socialne politike nedeljski počitek ukinjen in bo treba delati na to, da se ga uveljavi v oblastnih uredbah. Odprava nočnega dela v splošnem je, sodeč iz poteka enket, skrajno dvomljiva. Na enketi je zastopnik pekovskih delodajalcev skušal dokazati, da je pekovska obrt ena najlažjih in da se je vsled tega ne sme po njegovem mnenju uvrstiti med težke stroke, za katere ima veljati osemurnik, ampak med one, za katere naj se določi deseturnik.

Argumentiral je to s tem, da zamore peči kruh vsaka ženska. Po tej argumentaciji zamore vsakdo soditi mentaliteto in razumnost pekovskih mojstrov z juga.

Na sličan način je skušal dokazati, da ne obstoja nikakva potreba po odpravi nočnega dela, zato je nastal med njimi in delavskimi zastopniki prepri, nakar je povzel besedo naš zastopnik sodrug Pretnar in dokazal, kako neutemeljeno in smešno je izvajanje zastopnika pekov že s tem, če pomislimo, da je po vseh kulturnih državah nočno delo odpravljeno, da je škodljivo nočno delo ne le delavcem, ampak najširšim slojem, ker je nočno delo vir tuberkuloze; dalje je nemogoče, da bi delavci, zaposleni po noči, zamogli paziti na red in snago, katere je ravno pri proizvodnji pečiva najbolj potrebna, kar bi oblasti morale razumeti in upoštevati.

Ako pomislimo, da mora delavec delati v soparni vročini do 36 stopinj nepretrgano in to po noči, tedaj je nepotrebno to dokazovati, da pekovska stroka spada med prvimi v težko kategorijo in se ji mora brezpogojno pustiti osemurnik.

Vse to pa seveda delodajalce ne more ovirati, da ne bi zahtevali odpravo osemurnika in jim niti na misel ne pride, da bi pristali na odpravo nočnega dela, ker je njim več zlato tele, kot zdravje delavcev in s tem v zvezi higiensko vprašanje, katerega bodo mogli načeti prej ali slej sami konzumenti.

Mi živilski delavci pa moramo danes bolj kot kdaj gledati na svoje organizacije, kajti skoro bo prišel čas, ko bo moral vsak posameznik postaviti celega moža, ako homo hoteli obdržati vsaj to, kar imamo.

Minister socialne politike je v Zagrebu izjavil, da je vršeča se enketa samo začetek velike revizije delavskega vprašanja in ureditev delavskih potreb.

LESNI DELAVCI.

Iz sodišča delavskega zavarovanja.

Sodišče delavskega zavarovanja je na pritožbo sodruga Antona Rupnika v Celju radi nezgodne rente razsodilo:

SUZOR v Zagrebu je dolžan plačati pritožniku Rupniku nezgodno rento v znesku 3160 Din 80 para in 246 Din pravnih stroškov tekom 14 dni pod izvršbo.

Pritožniku Rupniku pripada nezgodna renta od 7. septembra 1925 skozi 2 leti v višini 15% njegovega zavarovalnega letnega zaslužka po Din 10.536.—, torej znesek Din 3160,80.—.

Osrednji urad za zavarovanje delavcev (SUZOR), zastopan po Okrožnem uradu za zav. del. v Ljubljani se je, kakor se sliši, 8. avgusta 1928 pritožil na stol sedmice kot na vrhovno sodišče del. zavarovanja proti zgoraj navedeni razsodbi. Od tega časa, torej od 8. avgusta 1928, je preteklo 7 mesecev in Antonu Rupniku se ni bil izplačan zgoraj omenjeni znesek niti ga vrhovno sodišče ni obvestilo o tozadevni pritožbi.

Vprašamo:

1. Zakaj se s. Rupniku ni že izplačala nezgodna renta v znesku 3160 Din 80 para?

2. Če je SUZOR vložil pritožbo na stol sedmice, zakaj se že ni razpisala razprava, ali če se že je, zakaj se s. Rupnika ne obvesti o rezultatu razprave?

HOTELSKI, KAVARNIŠKI IN GOSTILNIŠKI USLUŽBENCI.

Kdaj bo boljše?

Povsod drugod in v vseh kulturnih državah je že davno uveden v restavracijah, hotelih in sličnih podjetjih procentualni revirni plačilni sistem. Samo Jugoslavija, odnosno Ljubljana, tvori v tem pogledu izjemo.

Pri nas še vedno vedri in oblačji par gospodov, ki se imenujejo »gospod ober«, ali plačilni, ki znajo dobro šikanirati podrejene jim ljudi in mislijo ter se trkajo na prsi, da samo oni »garajo«, in nikdo drugi.

Zaman so ostali vsi dosednji apeli natakarske organizacije, naj se že vendar uredi procentualni revirni sistem po vzoru drugih modernejših držav. Na ta način se razdeli delo in temu odgovarjajoče tudi napitnina. Da so »plačilni« proti temu, to ne sme ovirati izvršitve naših zahtev.

Če rečemo »napitnina«, ni s tem rečeno, da hočemo natakariji še nadalje živeti od miloščine, ki nam jo poklanjajo gosti, marveč zahtevamo paralelno z uvedbo revirnega sistema tudi procentualni plačilni sistem.

Saj je naravnost škandal, da natakariji danes v dobi moderne demokracije ne dobe nobene plače, ali kvečjemu bagatelo, ki zadostuje jedva za par čevljev.

Radovedni smo, ne, nestrpni smo in zahtevamo, da se zganjejo že enkrat restavraciji, hotelirji in lastniki sličnih podjetij, da odpravijo srednjeveški sistem.

Mi organizirani natakariji pa kličemo vsem neorganiziranim: Vsi v našo strokovno organizacijo, da si izvojemo dostojne plače. Miloščina v obliki napitnine mora prenehati, odklanjamo jo.

»Zvezo za tujski promet« opozarjamo, da tudi ona pritisne na to struno, ker se tuji, ki prihajajo k nam, pritožujejo zoper ta zastareli »Trinkgeld«-sistem.

ORGANIZACIJA TAPETNIŠKOV.

Tapetniški.

Pred dobrimi štirimi meseci se je osnoval v Ljubljani odbor, da tudi med tapetniškimi pomočniki v Sloveniji vpostavi svojo lastno tapetniško strokovno organizacijo. Povsem resnemu in iniciativnemu delu, ki se ga je lotil sodrug Saje, se je posrečilo, da so končno tudi tapetniški pomočniki vpostavili svojo organizacijo.

Dne 9. t. m. se je vršil ustanovni občni zbor, katerega so se udeležili skoro vsi tapetniški pomočniki v Ljubljani. Po kratkem poročilu pripravljalnega odbora se je prišlo na volitev novega odbora.

Izvoljen je bil sledeči odbor: Predsednik Saje Franc, tajnik Puc Drago, blagajnik Pohar Edvard, odbornika Šitar Karol in Narobe Ignac; nadzorstvo: Jerančič Karol in Plešec Alojzij.

Po kratki debati, v katero so posegli posamezni sodrugi, se je soglasno sklenilo, da organizacija prijavi svoj pristop k Strojni komisiji za Slovenijo.

Občni zbor je sklenil, da znaša tedenski prispevek 6 Din, vpisnina pa 5 Din enkrat za vselej.

Vse tapetniške pomočnike v Sloveniji vabimo, da istofakto izpolnijo svojo proletarsko dolžnost ter javijo pristop k naši strokovni organizaciji. Vse dopise, kakor tudi pristopne izjave je pošiljati na naslov: Saje Franc, tapetniški, Ljubljana, Miklošičeva cesta, Strojna komisija. (Poštni predal 290.)

Tapetniški pomočniki smo ne le v Ljubljani, temveč po vsej Sloveniji za svoje delo jako slabo plačani in to le vsled tega, ker dosedaj nismo imeli nobene organizacije. To naše slabo stanje pa mora prenehati in bo prenehalo, če si izvojemo boljši kos kruha z močno strokovno organizacijo, ki bo zmožna klibovati delodajalskim nakanam. Nikakor ne smemo zaostajati za svojimi sotrpini proletarci po drugih deželah, ki so si že izbojevali s svojimi organizacijami lepe uspehe. Kolikor moči, toliko bomo imeli pravic; zato vsi do zadnjega v organizacijo!

Sodrugi in sodrugi, pozor!

Delavski oder »Svoboda« v Ljubljani je začel študirati dramo nemškega pisatelja Ernesta Tollerja »RUSILCI STROJEV« v prevodu Mileta Klopčiča. Režira s. Kreft Bratko. Ker je za uprizoritev potrebno čim večje število igralcev in igralke, pozivljamo vse člane »Delavskega odra« in člane strokovnih organizacij, da se prijavijo v tajništvo »Svobode« (palača Delavske zbornice, levni vhod, I. nadstropje), kakor tudi, da privedejo nove sodrugi in sodrugi, ki imajo veselje, da igrajo. Ne odlašajte. Bral-ne vaje se že vršijo. — Delu čast in oblast! Delavski oder.

Širite naš list!

„DUNAV“

ZAVAROVALNA DELNIŠKA DRUŽBA V ZAGREBU

Podružnica za Slovenijo:

LJUBLJANA / ŠELENBURGOVA UL. 3

TELEFON ŠT. 24-05

ZAVARUJE po najugodnejših pogojih proti škodam vsled požara, vlomskih tatvin, razbitju stekla, transporta, nezgod in zakonitega jamstva. Prevzema tudi zavarovanja avtotak, avto-jamstva ter sklepa življenska zavarovanja vseh vrst z in brez zdravniške preiskave za slučaj doživetja in smrti. — Otroška in štedilna zavarovanja po najmodernejših kombinacijah in cenah tarifnih. — Vsa potrebna pojasnila so na razpolago pri vseh naših glavnih in krajevnih zastopstvih.

Delavci, delavke, organizirajte se!

Najboljše in najcenejše si nabavite vsa moška, fantovska in dečja oblačila v trgovini konfekcijske industrije

Josip Ivančič, Ljubljana
Dunajska cesta št. 7.

Lastni izdelki. Cene brezkonkurenčne.

L. MIKUS, LJUBLJANA
M E S T N I T R G 15

Dežniki
Na malo! Na veliko!
U S T A N O V L J E N O 1839